РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено:	02.10.2008		
Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
07	6503		

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ" бр. 58/00 и 44/02) и член 30 од Законот за основно образование („Сл. Весник на РМ" бр. 103/08), министерот за образование и наука донесе наставна програма по предметот ***запознавање на околината*** за I одделение на деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикеп.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НАСТАВНА ПРОГРАМА
ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО
МУЛТИХЕНДИКЕП

ЗАПОЗНАВАЊЕ НА ОКОЛИНАТА

Скопје, мај 2008

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

I ОДДЕЛЕНИЕ

1. ВОВЕД

Наставниот предметот *запознавање на околината* ја проучува сложеноста, разновидноста и поврзаноста на севкупните појави, предмети, процеси, како и на активностите и односите меѓу луѓето во непосредната околина.

Запознавањето на околината има свој развоен пат. Детето уште од најрана возраст пројавува спонтана љубопитност и интерес за светот околу себе. Целта на наставата по овој предмет претставува натамошно системно насочување на детското спонтано истражување на светот кон постепено откривање на поврзаноста и зависноста на појавите и процесите во природната и општествената средина.

Предвидените наставни содржини се одредени врз основа на животните средини во кои детето секојдневно се наоѓа, кои делуваат на него и му даваат разновидни информации за светот што го опкружува. Содржините и активностите ќе се реализираат преку организирање на непосредни набљудувања, примена на истражувачки постапки во наставата и активно искуствено - конкретно и контекстно учење.

Според наставниот план за *запознавање на околината* во прво одделение се планирани по 2 часа неделно, односно 72 наставни часа годишно.

2. ЦЕЛИ НА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД I ДО III ОДДЕЛЕНИЕ:

Ученикот/ученичката:

- да ја запознава околината како природната исто така и општествената;
- да го осознава своето окружување (дом, одделение, училиште, крај, Република Македонија);
- да развива свест за сопствената улога и обврски, како и за улогата и одговорностите на другите луѓе во непосредното окружување;
- да развива позитивна слика за себе, самодоверба, самопочит;
- да развива свест за почитување на правилата за општественото живеење и преземање одговорност за своите постапки;
- да се оспособува за набљудување, опишување, истражувачки активности и логичко мислење;
- да се поттикнува за спознавање на живата и неживата природа, идентификување на нивната различност, поврзаност и променливост;
- да развива хуман однос кон живите суштества и природата како целина;
- да развива способност за ориентирање во просторот и времето;
- да стекнува сознанија за минатото и сегашноста;
- да се поттикнува да стекнува елементарна сообраќајна култура;
- да се оспособува да се грижи за сопственото здравје и животна околина;
- да се поттикнува на хуманите односи меѓу половите, меѓусебна комуникација и мултикултурно разбирање;
- да се поттикнува развојот на морални и патриотски чувства и развивање почит кон различните култури;
- да се поттикнува љубопитноста за светот што го/ја окружува;
- да се поттикнува да проучува материјали и да се воведува во организирана истражувачка работа;
- да се оспособува за користење на информатичката технологија во збогатувањето на искуствата и сознанијата.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО I ОДДЕЛЕНИЕ:

Ученикот/ученичката:

- да ја запознава непосредната околина;
- да ја открива поврзаноста и зависноста меѓу луѓето, предметите и појавите;
- да го осознава своето окружување (дом, одделение, училиште, крај, Република Македонија);
- да развива свест за сопствената улога и обврски, како и за улогата и одговорностите на другите луѓе во непосредното окружување;
- да споредува и да утврдува сличности и разлики меѓу одредени предмети и појави;
- да се поттикнува да ги применува стекнатите знаења во нови ситуации во училишниот и секојдневниот живот;
- да се доживува себеси како единствена и неповторлива личност и да развива самодоверба;
- да се поттикнува да идентификува, да препознава и да искажува различни емоции;
- да стекнува основни културни, здравствено-хигиенски и работни навики;
- да усвојува основни правила за однесување во сообраќајот;
- да се поттикнува да стекнува елементарна сообраќајна култура;
- да се оспособува да се грижи за сопственото здравје и животната околина;
- да се поттикнува на хуманите односи меѓу половите, меѓусебна комуникација и мултикултурно разбирање;
- да се оспособува да учествува во донесување на правила за однесување во училницата и да се навикнува да ги почитува;
- да развива чувство за припадност на семејството, одделението, училиштето и родниот крај;
- да развива чувство на почит и љубов кон својата татковина Република Македонија;
- да се поттикнува за меѓусебно договарање, помагање и соработка со другите;
- да развива почит кон сопствената култура и културата на другите;
- да се оспособува за ориентирање и снаоѓање во просторот и времето;
- да развива интерес и желба за самостојно доаѓање до нови сознанија.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ТЕМА: ЗАПОЗНАВАЊЕ ДЕЛОВИТЕ НА СВОЕТО ТЕЛО - ЈАС И ДРУГИТЕ (ориентационо 12 часа)			
Цели	**Содржина**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да ги знае основните делови на своето тело; - да ги покажува и именува деловите на телото; - да ја знае основната улога и можностите на деловите на телото; - да развива позитивна слика за себе и самодоверба; - да ги открива своите интереси и да ги негува; - да развива самостојност; - да умее да препознае и искажува различни чувства кај себе; - да развива навики за културно однесување; - да воочува разлики и сличностите меѓу себе и другите; - да стекне елементарни знаења за изгледот на човековото тело; - да спознае сличности и разлики меѓу децата и возрасните; - да се сензибилизира за хумани односи меѓу половите.	Кој сум јас Моето тело Делови на телото	Дете Возрасен Што можам Што не можам Љубов, радост, тага, страв. Делови на човечкото тело, глава, труп, раце, нозе. Машко, женско.	-Драматизации, изведување на ситуациони игри со различни улоги. -Разгледува фотографии- покажува деца и возрасни луѓе. -Разгледува сликовници- препознава и покажува делови од телото.. - Кажува од што се плаши. - Кажува кога е среќен. -Кажува што може сам да направи (да се облече, да одржува лична хигиена и др.). - Искажување на чувствата преку експресии (пантомима), драматизации и др. - Открива сличности и разлики (телесна височина, боја на очи, боја на коса и др. - Разговор на тема: По што се слични а по што различни игрите на момчињата и девојчињата.

ТЕМА: МОЈОТ ДОМ (ориентационо 8 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да ги знае имињата на членовите на потесното семејство; - да го знае сопственото име и презиме; - да се поттикнува да ја научи домашната адреса; - да ги почитува блиските во семејството и да развива чувство на припадност; - да ги запознава правилата на однесување во семејството; - да усвојува знаења и вештини за здравјето, односно хигиената и здравиот начин на исхрана; - да ги знае начините на користење на слободното време во семејството; - да ги знае семејните прослави и празници, и како тие се одбележуваат; - да ги запознае и почитува семејните празници на децата од своето окружување.	Моето семејство	Дом Семејство, членови. Одговорност Лична хигиена, , мојата соба, задолженија. Здрава исхрана Слободно време Празници, прослави.	-Разгледува семејни албуми, разговора за членовите во семејството. - „Како им покажувам на мама, тато, баба дека ги сакам. -Прави пано со средства за лична хигиена; - -Истражувачка активност (вода, сапун). - Набројува и опишува свои активности како член на семејството (права и задолженија). -Разговара за опасности (штекер, хемикалии, остри предмети, голема бучава и сл.). -Разгледува слики и разговара за правилна исхрана. -Разгледување на слики од семејни албуми, презентации на ЦД; творечки игри; игри на улоги. -Прославување роденден, разгледување слики од други празнувања - слави, свадби, имендени, се опишува начинот на нивното прославување. - Честитка за своите блиски (тато, бато, баба, мама и др.).

ТЕМА - МОЕТО УЧИЛИШТЕ (ориентационо 8 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да ја запознае својата училиштна средина; - да ги запознае своите основни права и обврски; - да го почитува распоредот на активностите и да осознава дека правилата се потребни за животот и работата во паралелката; - да се доживува себе како дел од паралелката; - да учествува во донесување и применување на правилата во училницата и училиштето; - да се запознае со одбележувањето на значајните празници во училиштето (патронен празник); - да знае што е лево и десно, над, под, горе, долу; - да се поттикнува внимателно и безбедно да се движи во училиштето; - да се поттикнува да почитува и да поддржува мислења на другите.	Моето училиште Другарство	- Училиште учител, учителка. Ученик/ ученичка. Училница, катче, играчки. Правила, одговорност Вработени, канцеларија Училиштни празници Лево Десно Горе Долу	-Прошетка низ училиштето, покажување и разгледување на училишните простории и објаснување за што служи секоја од нив. -Учество во уредувањето на училницата, катчињата, запознавање со играчките и други средства. -Уредуваат етнолошко катче со експонати на културите на кои припаѓаат. -Запознавање како треба правилно да се однесува со опремата, средствата и материјалите. -Се грижи за хигиената и за растенијата во училницата. -Учествува во донесувањето на правилата за однесување во училницата и почитување во секојдневниот живот. - Разговор за тоа што ќе биде ако не се почитуваат правилата. -Вежби за ориентирање во училиштето. - Ги почитува правилата за безбедно движење во училиштето. - Во непосредни средби се запознава со врботените во училиштето. - Симулации, драматизации, игри на улоги, социјални игри (за толеранција, игри за доверба). - Разговара со другарите, наоѓа сличности и разлики (надворешен изглед, желби, омилена играчка, приказна и сл.). - Водат разговор за празниците, денот на училиштето, на државата и др., го украсуваат просторот.

ТЕМА: МЕСТОТО ВО КОЕ ЖИВЕАМ (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржина**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да се поттикнува да го запознае местото во кое живее (село, град); - да се запознае со позначајните објекти во непосредната околина; - да запознае стари градби, носии, стари предмети; - да ја именува својата татковина, да ги препознава знамето и химната; - да развива чувство на припадност и љубов кон својата татковина.	Каде живеам	Град, село Пошта, амбуланта, средства за работа, работна облека. Стари градби, носии, стари предмети, музеј, играчки во минатото. Татковина, знаме, химна.	-Учествува во организирани прошетки во околината. -Набљудува, разговара, црта објекти што ги познава. -Посета на стари градби, музеи, разгледу-вање, опишување. -Разговори со повозрасните членови од семејството. -Изработка на постери, збогатување на етнолошкото катче. -Разговара (прашува) кој живее во неговата/нејзината зграда, населба, град (кои јазици се зборуваат, кои празници се празнуваат). -Ја слуша химната на Република Македонија. - Го разгледува, опишува и илустрира македонското знаме. - Изработка на албуми и паноа со слики и разгледници за убавините на Македонија, го збогатува татковинското катче.

ТЕМА: ЗАПОЗНАВАЊЕ НА РАСТЕНИЈАТА И ЖИВОТНИТЕ (ориентационо 24 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности иметоди**
Ученикот/ученичката: - да знае и именува некои растенија и животни; - да развива хуман однос кон живиот свет; - да го запознава надворешниот изглед на некои растенија во својата околина; - да препознава и именува цветни растенија, овошје и зеленчук; - да препознава, именува одредени плодови и да ги разликува по надворешниот изглед; - да се запознае дека некои растенија се користат во исхраната; - да се запознава со некои разлики меѓу домашните и дивите животни; - да се поттикнува да согледува примери за поврзаноста на растенијата и животните; - да се поттикнува одговорност кон домашните миленичиња; - да се запознава со основните карактерис тики на живата и неживата природа; - да се запознава со некои промени и појави во природата низ одделните годишни времиња; - да има претстава за основните временски периоди: ден и ноќ; - да го разбира редоследот на случувањата: вчера, денес и утре; - да ги именува деновите во седмицата; - да развива свест за зачувување на чиста околина.	Растенијата и животните во мојата околина Жива и нежива природа Природни појави Годишни времиња	Овошје, зеленчук, трева, и дрвја Животни, диви, домашни Домашен миленик Живо и неживо Храна, вода, сон, Годишни времиња, есен, зима, пролет, лето, Ветер, сонце, дожд, мраз Ден, ноќ, вчера, денес, денови во седмицата Здрава и чиста околина	- Набљудување, именување и набројување растенија и животни во блиската околина. - Прошетки, набљудување дрвја во различни годишни времиња, цртање на некои воочени промени кај дрвото, собирање растенија за ботаничкото катче. - Истажувачки активности: садат и одгледуваат зеленчук; и ги цртаат промените во определен временски период. - Посета на зоолошка градина, набљудување во околината, разгледување на енциклопедии, слики, правење албуми, дидактички игри, презентации на ДВД, примена на ИКТ. - Раскажува за своето домашно милениче, ги искажува своите емоции кон него и ги набројува своите задолженија (филмови). - Истражувачки активности што е потребно за живот (вода, воздух, храна)/ - Истражувачки активности -доаѓањето на годишните времиња, календар на природата, драматизации. - Драматизации, серија слики, куклени претстави; набројувања и опишувања на активностите кои се одвиваат во текот на денот и ноќта, работилница- мојот неделен план. - Набљудува околина, црта еколошки пораки, разговара по слики на кои се претставени чиста и загадена река и парк, учествува во изработка на паноа.

ТЕМА: СООБРАЌАЈ (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: - да се запознава со сообраќајот од домот до училиштето; - да ги спознава правилата за безбедно одење по тротоар, преминување преку улица; - да ги запознае местата каде е дозволено да се игра и како се обележани; - да ги знае и опишува сообраќајните средства кои најчесто ги среќава; - да ја запознае улогата на светлосната сигнализација на семафорот; - да ја разбира улогата на сообраќајниот полицаец во регулирањето на сообра ќајот; - да развива навики за почитување на сообраќајните знаци, пешачки премин, преминување преку улица.	Како се однесу-вам во сообра-ќајот	Сообраќај, пешаци, возила. Лево, десно, напред, назад тротоар, улица. - Пешачки премин - Игралиште Автомобил, автобус, воз, брод, авион, велосипед. Семафор, црвено, жолто, зелено светло. Сообраќаен полицаец	- Набљудувања и разговор за сообраќајот во непосредната околина, симулација на движења; игри со користење на детски играчки-сообраќајни средства, изработени од картон, готови изработки и др. - Запознавање на патот од дома до училиште и набројување на објектите кои секојдневно ги гледа, набљудување на сообраќајот; - Правилно преминување преку улица. - Симулирање на движења во училишниот двор, игри со употреба на сирени, труби, интегрирано со движења. - Цртање и изработка на сообраќајни средства. - Истражувачки активности: звук и движење. - Набљудување на семафор со три светла и семафор за пешаци со две светла, цртање, правење модели на семафори, поминување улица каде има семафор. - Разговара за улогата на сообраќајниот полицаец, неговата униформа, игри со симулации на сообраќајниот полицаец во сообраќајот, се повикува сообраќаен полицаец во училиште и се води разговор со него. - Набљудува правилно однесување во сообраќајот на ТВ, слајдови, разговара за однесувањето на улица, размена на искуства, симулација на однесување во сопствени и други возила, игри на „сообраќајно килимчеи во дворот на училиштето.

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини на предметот *запознавање на околината* даваат можност за интегрирано целно и содржинско поврзување со наставните предмети: мајчин јазик, математика, ликовно образование, музичко образование и физичко и здравствено образование.

Поставените цели во наставните теми даваат можност за планирање и реализација на содржините во согласност со потребите на учениците со мултихендикеп и почитување на принципот на актуелизација во наставата.

Неопходно е наставата да биде индивидуализирана, прилагодена на можностите на секој поединец или помала група на ученици. За постигање подобри резултати со учениците со мултихендике, исто така неопходна е максимална нагледност, конкретност и непосредност во изведување на наставниот процес.

- **Годишен фонд на часови**

	ТЕМИ	**Број на часови**
1.	Запознавање на своето тело-Јас и другите	12 часа
2.	Мојот дом	8 часа
3.	Моето училиште	8 часа
4.	Местото во кое живеам	10 часа
5.	Запознавање на растенијата и животните	24 часа
6.	Сообраќај	10 часа
Вкупно:		72 часа

- **Наставни средства:**

- непосредната околина - предмети и појави во природата, како и појави во општеството и односите меѓу луѓето;
- дидактички средства и материјали;
- куклен театар;
- визуелни средства (слики, апликации, фолии, паноа, огласни табли, модели, макети);
- сликовници, енциклопедии, списанија и сл.;
- Интернет, образовни софтвери;
- аудио-визуелни средства (графоскоп, дигитален фотоапарат, дигитална камера, телевизор, ДВД- плеер, видео-плеер, компјутер, ЛЦД проектор и други средства).

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- Следење на постигањата на учениците:

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за учење, соработката со другите и сл. (формативно оценување).

Оваа компонента е составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

Начини на проверување и оценување:

- описно оценување:
  - опсервација на ученикот;
  - разговор - како начин на изразување;
  - мотивација, интереси, активности;
  - водење на развојно и аналитичко портфолио за секој ученик;
  - користење на евидентни и чек листи, анегдотски белешки, студии на случај;
  - детски изработки поединечни, групни.

На крајот на годината се изведува сумативна описна оценка.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализацијата се темели на Нормативот за простор и за наставните средства донесен од министерот за образование и наука.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Воспитно - образовната работа во прво одделение може да ја изведува лице кое завршило:
- Филозофски факултет - Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- Дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

9. НАСТАВНАТА ПРОГРАМА ПО ЗАПОЗНАВАЊЕ НА ОКОЛИНАТА ЗА ПРВО ОДДЕЛЕНИЕ ДОНЕСЕНА НА 21. О6. 2007 ГОДИНА СО РЕШЕНИЕ БР. 10-1009/2, ЗА ПОТРЕБИТЕ НА УЧЕНИЦИТЕ СО МУЛТИХЕНДИКЕП ЈА АДАПТИРАШЕ КОМИСИЈАТА ВО СОСТАВ:

1. Марија Симонова, советник за посебно образование, БРО - Скопје
2. Самир Грбле, дефектолог, ОУ„ Кемал Ататурк”- Гостивар

10. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по ***запознавање на околината*** за прво одделение во деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикеп ја донесе

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 10-1959/3
02.10 2008 год.
СКОПЈЕ

Перо Стојановски,
министер за образование и наука

Скопје ____________________